

понять. Інформацію, зібрану під час екскурсій і туристичних подорожей, можна використати для подальшої роботи. Маючи уявлення про рідний край, можна розширювати знання про інші землі своєї країни, а також зарубіжних країн.

Список використаних джерел:

1. Бабарицька В. Екскурснознавство і музеєзнавство: навчальний посібник / В. Бабарицька, А. Короткова, О. Малиновська // – К.: Альтерпрес, 2007. – 464 с.
2. Емельянов Б. В. Экскурсоведение: Учебник / Б.В. Емельянов // – 3-е изд., перераб. и дополн. – М.: Советский спорт, 2002. – 216 с.
3. Пангелов Б.П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей: навч.посіб. / Б.П. Пангелов. – К.: Академвидав, 2010. – 248 с.
4. Крачило М.П. Краєзнавство і туризм: навч.посіб. / М.П. Крачило // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://buklib.net/books/21992/>

***ЧАЧІБАЯ О.Г., КІРІН Д.А.,
БУРДИГА В.В., НОВОСЕЛЬЦЕВ Є.В.***

ПОТЕНЦІАЛ ЛАНДШАФТІВ ЕСТЕТИЧНОГО СПРИЙНЯТТЯ ЯК ОБ'ЄКТІВ РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НПП «НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ»

Створений НПП «Нижньодніпровський» в своєму ядрі має плавневу частину Нижнього Дніпра. В умовах Сухого Степу це формує специфічний «оазисний» тип рекреаційного природокористування, який тяжіє як до узбережжя Дніпра, так і вглиб плавневої території [7]. Освоєння островних ділянок має як свої труднощі, так і певні переваги, що ґрунтуються на генетичних особливостях островів як форм рельєфу. Так, Бейдик О.О. [1] наводить такі рекреаційні властивості островів: своєрідність їх як просторових структур (ізолюваність); привабливість і придатність до використання в якості об'єктів рекреації (Великий та Малий Потьомкинські острови як приклад); екологічність за рахунок малої антропогенної трансформації (відносно) тощо. В умовах зменшення та погіршення якості і показників забезпечення мешканців міст публічними просторами [3, 4], острови та їх системи (як в Нижньому Дніпрі) можуть деяким чином компенсувати та нівелювати погіршення якості міського середовища. Сучасний рівень антропогенної трансформації природного середовища на територіях, прилеглих до НПП «Нижньодніпровський» дозволяють говорити про їх суттєву диференціацію, що при вдалій організації дозволить розширити спектр

та види рекреаційного природокористування в межах існуючих нормативів.

Безумовно, в основі такого підходу повинні бути такі привабливі, атрактивні для рекреанта властивості природного, антропогенного ландшафтів як краса. Так, Гродзинський М.Д. та Савицька О.В. обґрунтовують [2, 6], що для риси ландшафтів, які визначають його як об'єкт естетичного сприйняття, слід використовувати категорію «естетичні якості ландшафт». Як свідчить проведене нею дослідження, серед науковців немає узгодженості у поглядах щодо числа та змісту цих якостей. Взаємодія між естетичними якостями ландшафту формують таку його нову емерджентну споживчу властивість як краса (рис. 1).

Різноманіття як складова категорія формування краси ландшафту. Категорія «різноманіття» в аспекті вивчення та сприйняття естетичності ландшафту вперше використав Х. Кімштедт [8]. Основна теза більшості цих методик оцінки краси ландшафту базуються саме на застосуванні категорії «різноманіття». Тобто, «чим більш різноманітним є ландшафт, тим він більш естетичний».

В умовах ландшафтів НПП «Нижньодніпровський» слід, на нашу думку, використовувати контрастне поєднання антропогенного, техногенного ландшафту з фактично не перетвореними природними. Такі поєднання, з використанням «ефекту галявини» можна ще урізноманітнити, враховуючи добові і сезонні зміни тривалості дня, кольорів пейзажу тощо.

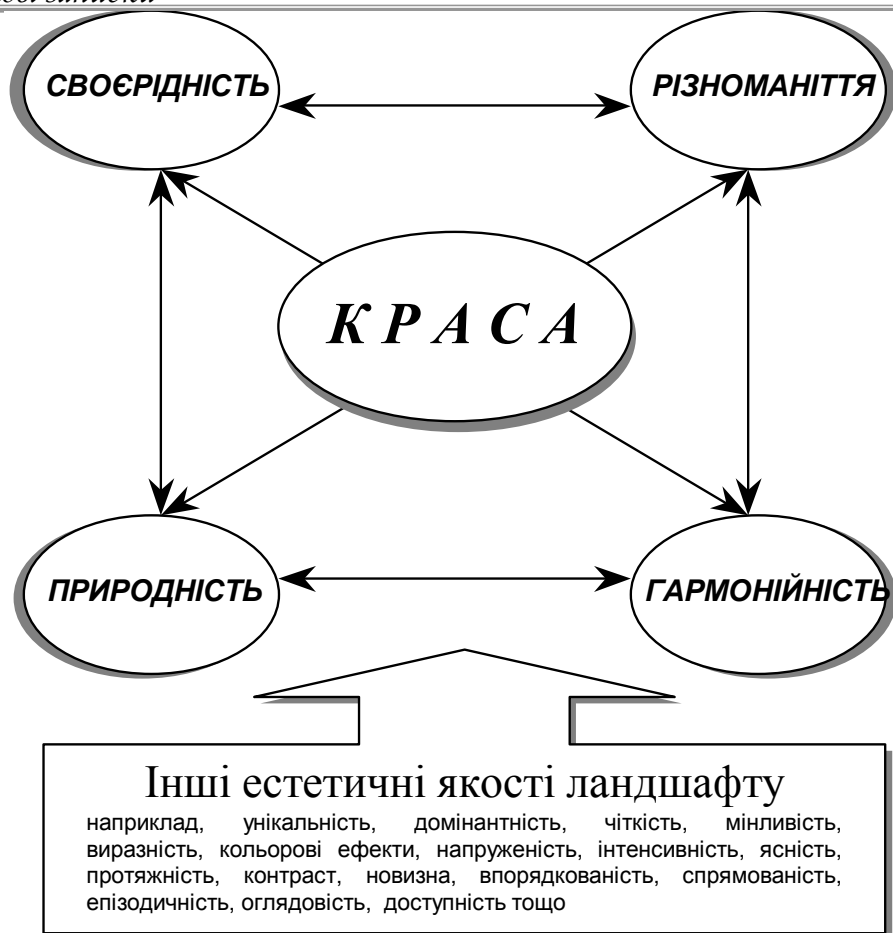

Рис. 1. Співвідношення між головними та другорядними естетичними якостями ландшафту (за Савицькою О.В. [6])

Категорія «природність». Навіть штучний ландшафт може сприйматися як високо естетичний, однак природність багатьма дослідниками розглядається як важлива естетична якість ландшафту. Природність ландшафту нетотожна його незайманості, відсутності слідів діяльності людини. Безумовно, ділянки заповідних зон об'єктів ПЗФ сприймаються виключно як природні, але й квазіприродні ландшафти Херсонщини (наприклад, Нижньодніпровські ліси) мають подібні риси та властивості.

Категорія «своєрідність». Своєрідність ландшафту – це його як природний, так і культурний характер, що істотно впливає на життєдіяльність людини і визначає особливості ставлення людини до нього. В той же час, за О.В. Савицькою, своєрідність ландшафту не є тотожною до «унікальності» [6]. Так, до своєрідності ландшафтів гірлової ділянки Нижнього Дніпра слід, на нашу думку, віднести поєднання міського ландшафту правого берега в межах Херсону, дачна забудова [7] та перетворення берегів в межах колишніх садових товариств, промислові об'єкти та транспортна інфраструктура (порт-елеватор, суднобудівні

підприємства, залізничний та автомобільний мости). А от природні ландшафти ми не можемо на повністю назвати унікальними, оскільки вони мають певні аналоги в Дунайських плавнях та гирлі Дона.

Гармонійність. В 1924-го року, Р. Градманн розглядав гармонійний пейзаж ландшафту як одну з його важливих естетичних властивостей. На думку цього науковця, гармонійним є той образ ландшафту, що формується в людини як деякий інтегральний результат сприйняття довкілля на основі знання про складові ландшафту і процеси, що відбуваються між ними [6, 12].

На основі такого тлумачення гармонійності ландшафту виникло і його суто природничо-географічне розуміння, яке було чітко сформульоване фізико-географом К. Паффеном [11] та послідовниками [9, 10, 12, 14].

Ландшафти НПП «Нижньодніпровський» в своїй основі ґрунтуються саме на природному ландшафтному різноманітті, і саме тому збереження природних ландшафтів є запорукою ефективності як природоохоронної діяльності, так і рекреаційної, так і еколого-просвітницької.

Краса як емерджентна властивість. Як естетична категорія краса визначається як деяка інтегральна характеристика об'єкта, ландшафти, які здатні породжувати у людини переживання краси, можуть бути дуже різними. К. Тепе [13] пропонує виділяти чотири типи краси ландшафту: природну, антропогенну, техногенного походження та штучну.

Для НПП «Нижньодніпровський», як і для будь яких інших об'єктів ПЗФ України, краса ландшафтів є не тільки об'єктом охорони і збереження, але й простором атракцій, сукупність яких формують природно-антропогенні передумови створення системи рекреаційних маршрутів з метою реалізації і завдань екологічного виховання і освіти. Таким чином, властивості ландшафтів та їх краса є фундаментом широкого спектра завдань і можливостей функціонування об'єктів ПЗФ і НПП «Нижньодніпровський» зокрема.

Література

1. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2001. – 395 с.
2. Гродзинський М.Д. Естетика ландшафту: Навч. посібник / М.Д. Гродзинський, О.В. Савицька. – К : ВПЦ “Київський університет”, 2005. – 183 с.
3. Мезенцев К. В. Публічні простори Києва: забезпеченість населення та сучасна трансформація / К. В. Мезенцев, Н. І. Мезенцева // Часопис

- соціально-економічної географії : наук. зб. – Х., 2011. – Вип. 11 (2). – С.39-47.
4. Мезенцев К. В. Трансформація публічних просторів у великих містах України на прикладі торговельно-розважальних комплексів / К. В. Мезенцев, Н. І. Мезенцева, Т. А. Бура // Економічна та соціальна географія. – 2011. – Вип. 63. – С. 174-186.
 5. Пилипенко І.О. Методи та методики суспільно-географічних досліджень: Навчальний посібник. / І. О. Пилипенко, Д. С. Мальчикова. – Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2009. – 156 с.
 6. Савицька О. В. Якості ландшафту як об'єкту естетичного сприйняття / О. В. Савицька // Регіональні проблеми України: географічний аналіз та пошук шляхів вирішення : зб. наук. пр. – Херсон : ПП Вишемирський, 2005. – С. 32-37.
 7. Урбаністична Україна: в епіцентрі просторових змін: монографія / за ред. К. Мезенцева, Я. Олійника, Н. Мезенцевої. – Київ: Видавництво «Фенікс», 2017. – 438 с.
 8. Kiemstedt H. Zur Bewertung der Landschaft für die Erholung // Beiträge zur Landdespflege. – Stuttgart, 1967. – Heft 1. – 169 S.
 9. Linton D.L. The Assesment of Scenery as a Natural Resource // The Scottish Geographical Magazine. – 1968. – Volume 84. – P. 217-238.
 10. Markl H. Natur Kulturaufgabe – über die Beziehung des Menschen zur lebendigen Natur. – Stuttgart, 1986. – 234 S.
 11. Paffen K. Ökologische Landschaftsgliederung // Erdkunde. – Bonn, 1948. – Bd. II. – S. 167-173.
 12. Schwind M. Sinn und Ausdruck der Landschaft // Studium Generale. – 1950. – 3 (4/5). – S. 196-201.
 13. Tepe C. Ästhetik als Freiheitsdenken // Die Philosophie-Zeitschrift an der Universität Osnabrück. – 1999. – 3(3). – S.56-65.
 14. Weyreuther F. Bauen im Außenbereich. – Köln; Berlin; Bonn; München, 1979. – 250 S.

ЯЦУХ К. І.

ПРОСТОРОВО-ЧАСОВИЙ АНАЛІЗ ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ З ДОПОМОГОЮ ДАНИХ КОСМІЧНОГО МОНІТОРИНГУ

Урбанізовані структури поглинають озеленення міста, погіршуючи екологічні характеристики. У відповідь на висотну ущільнену забудову необхідний пошук інших форм повернення природних комплексів в структуру міста. Проблема зменшення кількості зелених насаджень – це одна з гострих екологічних проблем сьогодення. Знищення зелені в містах може спричинити руйнівні наслідки для природи в майбутньому. Із зростанням міста, розвитком його промисловості стає все більш складною проблема охорони навколишнього середовища. Інтенсивний